

Ціна Южол



Михайло Прудник



БІБЛІОТЕКА «ПЕРЦА» № 277

Михаил Васильевич Прудник

ДРАГОЦЕННАЯ ШИШКА
(На украинском языке)

Иллюстрации Р. Сахалтуева

Издательство «Радянська Україна»

Редактор Ю. Прокопенко.

Здано до набору 21. 10. 83. Підписано до друку 22. 11. 83.
БФ 15711. Формат видання 70×108₃₂. Папір газетний. Гарнітура
літературна. Високий друк. Умовн. друк. арк. 2,8. Обл.-вид.
арк. 2,28. Тираж 103200. Зам. 05368. Ціна 10 коп.

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська
Україна», 252047, Київ-47, Брест-Литовський проспект, 94.
Адрес редакції: 252047, Київ-47, ул. Петра Нестерова, 4.
Ордена Леніна комбінат печаті видавництва «Радянська
Україна», 252047, Київ-47, Брест-Литовський проспект, 94.

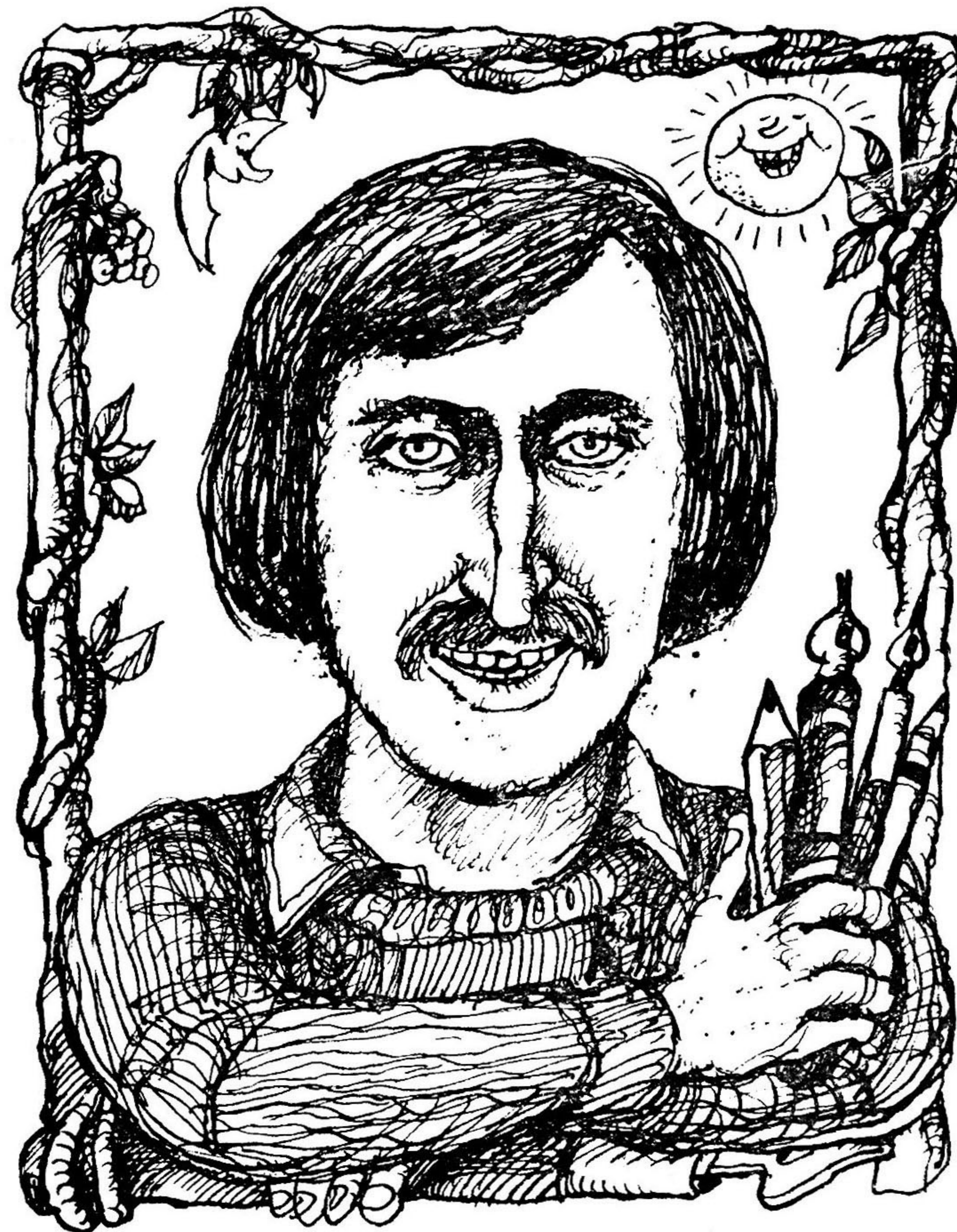


ІЛЮСТРАЦІЇ Р. САХАЛТУЄВА

КИЇВ. ВИДАВНИЦТВО «РАДЯНСЬКА УКРАЇНА»
1983

З М І С Т

Аншлаг	7
Історія з огірком	11
Свайба	14
Заява	16
Пружинка	19
Лісова красуня	22
Масовий тираж	24
Дорогоцінна гуля	28
У стилі ретро	31
Пусковий об'єкт	35
Вішалка	38
Вундеркінд	40
Не треба й сіяти	43
Неможливого немає!	44
Мистецтво вимагає жертв	47
Тільки пішки	51
Бестселер	54
Коропи у пиві	58
Урвався терпець	61



Михайло Прудник
Дружній шарж.

ЯКЩО НЕ ПОВІРИТЕ...

Десять років тому студент факультету журналістики Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка Михайло Прудник несміливо переступив поріг редакції журналу «Перець» і скромно поклав на редакційний стіл кілька гумористичних творів.

За цей час він встиг закінчити університет, одружитися, стати щасливим батьком. А в перерві між цими подіями писав фейлетони і гуморески. Писав, пски не дописався до одного з провідних фейлетоністів «Перця», якому до снаги найскладніші редакційні завдання. Поки не видав гумористичну книгу у видавництві «Молодь» з інтригуючою назвою «Що скаже Люся?» Якщо ви, шановні читачі, не гортали її, можемо запевнити: Люся скаже те ж саме, що й більшість читачів: гуморески Михайла Прудника веселі, динамічні, гостросюжетні, зроблені зі смаком та почуттям міри. Саме тому з українських часописів їх нерідко перекладають на мови народів нашої країни та друкують у братніх республіках за кордоном. Якщо не повірите на слово, прочитайте нові його твори, зібрані в цій книжці.

Юрій ПРОКОПЕНКО.





АНШЛАГ

Христофор Борисович Чичикало так артистично зайшов до кабінету директора театру, що той йому аж заплoduвав:

— Чудово, маестро! Чудово! — посадив він у крісло гостя. — Ви, як я зрозумів, хочете грати у нашому театрі? Але для чого ж даремно витрачати свій талант?

— Що, вже вакансії немає? — підвівся Чичикало, наче на нього хто вилив відро води.

— Вакансія є... От тільки, чи виправдаєте ви наші надії? — примруживши око, глянув на нього директор.

— Виправдаю... Мое прізвище — Чичикало. Про мене в газетах писали, — гарячково почав розповідати актор. — У конкурсі на кращого Отелло перше місце зайняв. Швидше всіх свою Дездемону... гм... — і Чичикало міцно стиснув пальці.

— Прізвище знайоме, — задумався директор.

— З успіхом граю як чоловічі, так і жіночі ролі...

— Угу, угу, — думав про щось своє господар кабінету.

— Навіть у ролі статуї Геракла в одному спектаклі виступав...

— Так, так...

— Володію чревовіщанням, імітую голоси тварин і комах...

— А в «Плодоовочторзі» у вас ніхто не працює? — раптом посвітлішало обличчя директора.

— Тітка, — розгублено відповів Христофор Борисович, котрий не чекав такого прозаїчного запитання.

— Це прекрасно! — ще дужче зрадів директор.

«Еге, прекрасно, — швидко зорієнтувався Христофор Борисович. — От він куди хилить. Бананчики, помідорчики, кавунчики, огірочки».

— І мистецтво, мабуть, любить? — поцікавився директор.

— Любить... як Джульєтта Ромео, — не став розчаровувати його Чичикало.

— Це мені подобається, — потер долоні директор.

«Помідорчики подобаються у січні—лютому», — сумно зітхнув Чичикало і, подумавши, мовив:

— У мене, до речі, дядько на автомобільній тех-станції працює.

— Та що ви кажете? — аж сплеснув у долоні від радощів директор. — Це ж чудово!

— Слюсар найвищого розряду.

— І теж, звичайно, любить театр?

— Як і я, життя свого без нього не уявляє, — збрехав Чичикало і подумав: «Колінвали та хрестовини тобі потрібні, а не його любов».

Христофор Борисович зрозумів, що влаштуватися на роботу може завдяки своїм родичам і напружив пам'ять:

— А племінниця моя офіціанткою у ресторані «Липки» працює.

— Це у тому, де завжди лосятина є? — уточнив директор.

— У тому...

— Думаю, що вона до театру теж не байдужа?...

— Про що мова! Затята театралка! Бере активну участь у ресторанному драмгуртку.

— Це мені подобається.

«Лосятина, мабуть, ще дужче».

Директор щось занотував у блокноті і запитально глянув на Чичикала. Мовляв, ну, хто там у тебе ще, голубе?

«Невже йому мало цього? — подумав Христофор Борисович. — Вистачить! Не буду добровільно у петлю лізти. А то потім тільки й чутимеш: «Ну, як там поживає ваша тіточка? Якими овочами може порадувати служителів Мельпомени?» або: «Там ваш дядечко ще не дістав мені імпортні свічки для «Лади»?»

— Малувато! — прорік директор після деякої паузи.

«На широку ногу живеш», — перевернулося у Чичикала всередині, але він вчасно вгамував внутрішній гнів і сказав:

— Це ще не все. Племінниця на залізничному вокзалі працює, двоюрідний брат у троїцьких банях масажистом: із сімдесятирічних дідів парубків робить.

— О-о-о! — директорова ручка забігала по записнику. — Продовжуйте, продовжуйте!

— Свояк рятівником на пляжі. Професія хоч і не зовсім дефіцитна, але всяке у житті трапляється.

— Так-так,— закивав директор.

— А цього свояка племінник — працює сантехніком. У нього навіть музикальні крани є. Отак відкручуєш, а звідти музика Баха ллється...

— І все?

— Ні, ще Шопен. Кабалевський, Білаш... Репертуар складає замовник...

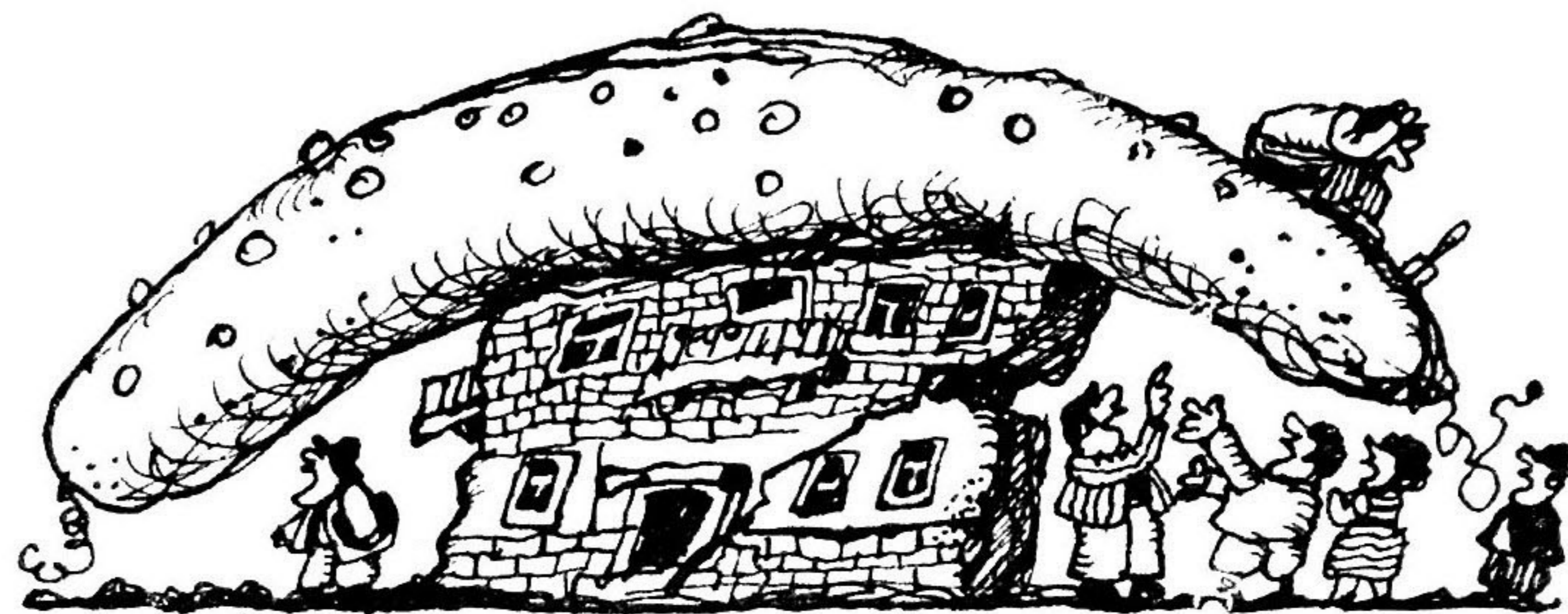
— А вода хоч звідти тече? — перестав писати директор.

— Аякже! Само собою зрозуміло.

— Я в захопленні...

Коли Чичикало перерахував майже всіх родичів по своїй та жінчиній лінії, директор погортав записничок, а потім мовив:

— Ви нам, Христофоре Борисовичу, підходите. Думаю, що вже завтра зможете вийти на сцену. Значить, так,— директор дістав з шухляди інший записничок,— родичі Волкотрубової займають з шостого по восьмий ряд, Капшученка і Калістратенка — з восьмого по дванадцятий, а з дванадцятото по п'ятнадцятий — Моргульцеві, далі Варенька, Балюка, Флейшмахера, Самусика... А ваші — з тридцятого по тридцять третій ряд. Думаю, явку ви забезпечите. Самі ж казали, що ваші родичі затяті театрали... Отже, із завтрашнього дня у нас, нарешті, не буде жодного вільного місця. Тепер у нас — повний аншлаг! — і директор міцно потис розгубленому Чичикалу руку.



ІСТОРІЯ З ОГІРКОМ

*(Лист директорів науково-дослідного інституту
«Огірокпрогрес»)*

Шановний товаришу директор!

Кілька днів тому в моєму житті сталася незабутня подія — я купив огірок, вирощений з насіння Вашого інституту. Можливо, це і не було б подією, якби при вході до метро мене не зупинила чергова і суворо не запитала: «Що везете?» Я, нічого не підозрюючи, чесно признався: «Огірок». Вона попросила дихнути. Я дихнув, але мені знову не повірили, що везу овоч. Тоді я розгорнув його з паперу. Чергова довго дивилася на витвір вашої селекції, а потім похитала головою і сказала: «Хоча це і справді огірок, та я вас у метро з ним не пушу».

Я почав обурюватися: «З яких це пір у метро не можна перевозити огірки?!»

«Огірки перевозити можна,— заспокоїла мене чергова.— Але не такі довгі. У нас ось правила є, якими забороняється провозити речі, розміри кот-

рих перевищують встановлені норми. А вашою оглоблею... Вибачаюся, вашим огірком можна усі ліхтарі позбивати і травмувати пасажирів».

Тоді я, шановний директоре, вирішив їхати трамваем. Хоч це і з пересадкою, але додому якось добиратися треба. Не ночувати ж з Вашим огірком на вулиці. Після третьої спроби сісти у трамвай я переконався, що він зовсім не пристосований для транспортування таких овочів. Коли я просовував огірок у двері, пасажирки верещали і, вискакуючи через передні двері, репетували: «Міліція! Рятуйте! Тут якийсь тип до трамваю з удавом преться!»

Не пощастило мені і з тролейбусом. Коли я увіпхав, було, вже пів-огірка в салон, двері зачинилися і тролейбус рушив. Цілісінький квартал я біг слідом, тримаючись за огірок. А коли тролейбус зупинився, то з нього вийшов контролер і оштрафував мене за безплатний провіз багажа, хоча насправді їхало тільки пів-огірка.

Таксистки відмовлялися відвезти мене додому навіть за потрібну плату, говорячи, що треба зупинити гарбу, а не машину.

Врешті-решт, шановний директоре, я використав Ваш огірок як шлагбаум і зупинив КраЗ, обладнаний для перевезення панелей. На такому панелевозі я й добрався додому.

Вдома, не заносячи Ваш огірок до кімнати, я підвісив його до балкона, щоб відрізати частинами і споживати.

Все було б добре, якби наступного дня сусіди не почали вимагати, щоб я той огірок зняв, оскільки

ки від нього з'явилися телевізійні перешкоди при прийомі програм республіканського телебачення.

Я знімати його відмовився, а натомість пообіцяв його пошвидше з'їсти.

Ось уже третій день моя сім'я змушена їсти тільки огірок, але ми не з'їли ще й половини.

Сусіди зі мною не вітаються, погрожують написати куди слід.

Не знаю, шановний директоре, куди напишуть вони, а я вирішив звернутися до Вас. Щоб на випадок чого Ви захистили мене. А ще дуже прошу вислати мені хоч одну баночку ніжинських огірочків. Пам'ятаю, маленькі такі були, корнішончики. Гадаю, що хоч у Вас вони ще є. Бо в магазинах я їх щось давно не бачив і мої діти кажуть, що маленьких огірочків не буває.

З повагою до Вас —
любитель огірків П. С. Киященко.





СВАЙБА

Раніше як було: приїхав у відрядження — і з поїзда — в готель. А там — «Місце немає».

— Та мені тільки на одну ніч.

— І не просіть, і не моліть. Сьогодні, шановний, симпозиум по інфузорії тувельці. Усі місця — ученим.

Ви в інший готель — «Місце немає».

— Симпозиум?

— Ні! Нарада учасників чергового перепису ховрахів.

Ви в третій. — «Місце немає».

— Симпозиум?

— Ні.

— Нарада?

— Ні. Конкурс контролерів міського транспорту...

І так далі...

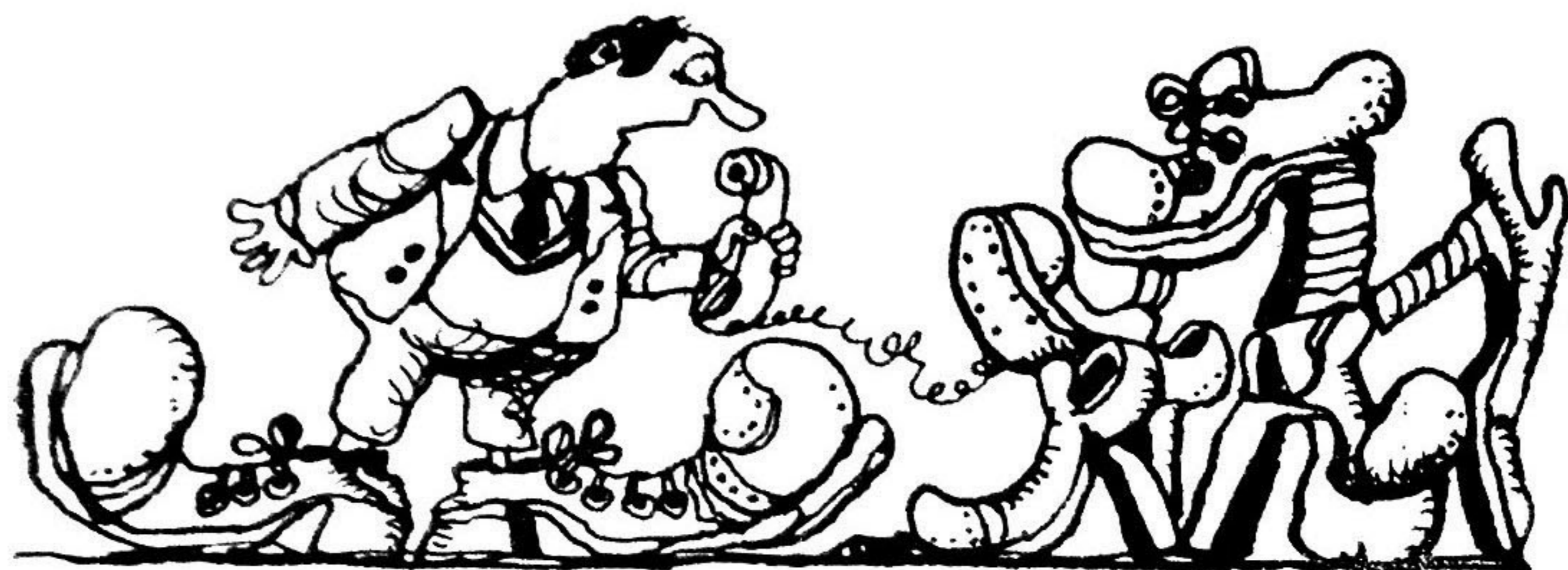
А зараз що? Приїдеш — і з поїзда — в готель. «Місце немає».

— Симпозиум?

— Був.

- Нарада?
- Не передбачається.
- Конкурс?
- Провели.
- А чому ж тоді місце немає?
- А ви хіба не знаєте? Сьогодні Василь Архипович Больбатенко сина одружує. Усі місця для гостей. Зараз же знаєте які весілля.
- Та знаю, — і в інший готель.
- А там знову — «Місце немає».
- Нарада? Симпозиум? Змагання?
- Який там симпозиум — у Больбатенка свайба. Хоче Свербія переплюнути.
- Хто такий Свербій?
- А я хіба знаю. Кажуть тільки, що у нього на весіллі чотириста душ гуляло.
- Та ну?
- От вам й та ну.
- Ви в третій готель. — «Місце немає».
- Як немає?
- А так. Свайба у Больбатенка.
- Ви в четвертий. — «Місце немає».
- А я до Больбатенка на весілля.
- Тоді інша справа. Оформляйте документи. Завтра о чотирнадцятій у «Млині». Больбатенко просив передати, щоб не запізнювалися.
- Сиджу я оце в номері й думаю, а може завтра й справді махнути в «Млин»?





З А Я В А

Коли директор взуттєвої фабрики «На широку ногу» Борис Петрович Тропотяга переступив поріг рідної оселі, то нагадував хмару, яка у спекотний день з'явилася із-за горизонту і обіцяла дощ з градом.

— Папір і ручку! — наказав він дружині.

Це означало, що Тропотяга знову писатиме заяву на звільнення за власним бажанням.

Дружина, котра звикла до подібного стану чоловіка, мовчки поставила на стіл вечерю і сіла навпроти. Щоправда, її образ не сприяв появі апетиту у Бориса Петровича, як, скажімо, натюрморти із зображенням соковитих кавунів і свіжих огірків у кафе їхнього мікрорайону.

Тропотяга трохи постукав виделкою по столу, мляво наколов свою улюблену котлету по-львівському і, дивлячись у простір між дружиною і акваріумом, запрацював щелепами.

— Що, знову лівих підшов «наштампували» удвічі більше ніж правих?

— Якби це, — ледве проковтнув шматок котлети Тропотяга.

— Знову догана? Це ж скільки їх у тебе? Суворих три, а не суворих...

— Догани — то пусте. Хоч і липнуть, як реп'яхи до хвоста, але жити з ними можна, — наколов на виделку ще одну котлету Борис Петрович. — Я коли у позаминулому півріччі догани не одержав, то й спати не міг. Думав, чому б це так? Невже «зсадять»? А тут ще підшви на туфлях зовсім перестали триматися. Клей такий попався. А декому цього й треба. Вони й з-під тебе підметки вирвуть, щоб у керівне крісло сісти.

— Але ж через місяць догану оголосили.

— Та оголосили. Але скільки я до цього нервів попував?

— Ти завжди драматизуєш події. Пам'ятаєш, як халяви жіночих чобіт у вас попришивали до чоловічих?

— Було таке, — погодився Борис Петрович.

— І минулося. А ти гарякував. Вимагав відпорювати «чужі» халяви. А чоботи й так продали.

— Добре, що сніг того року був глибокий.

— А не забувся, як кілька тисяч пар бракованих сандалів хотіли спалити за містом і пожежники приїхали гасити? Ти з переляку відразу на курорт поїхав. А воно усе й обійшлося.

— Та обійшлося.

— От бачиш, а ти панікуєш. Розумію, складне виробництво. Є проблеми... Зате у тебе не розтягують готову продукцію, як на м'ясокомбінаті. Можна навіть без охорони обходитися.

— Що ти про недоліки заладила. Тут справа стосується твого чоловіка.

— І тільки? — перестала тривожитися дружина. — А я думала, на фабриці щось...

— Ти що, хочеш, щоб завтра з мене усе місто сміялося?

— Це ж чому?

— А знаєш, що сьогодні в нашому головному управлінні видано наказ: «З метою поліпшення якості продукції керівництву усіх взуттєвих фабрик рекомендується ходити тільки у взутті, виготовленому на поточкових лініях своїх підприємств...». Ось візьми — почитай...

Дружина Бориса Петровича швидко пробігла очима текст і сплеснула руками:

— А керівництво головного управління в чому ж ходитиме?

— Це ти сама можеш у нього спитати. А зараз — давай папір і ручку.

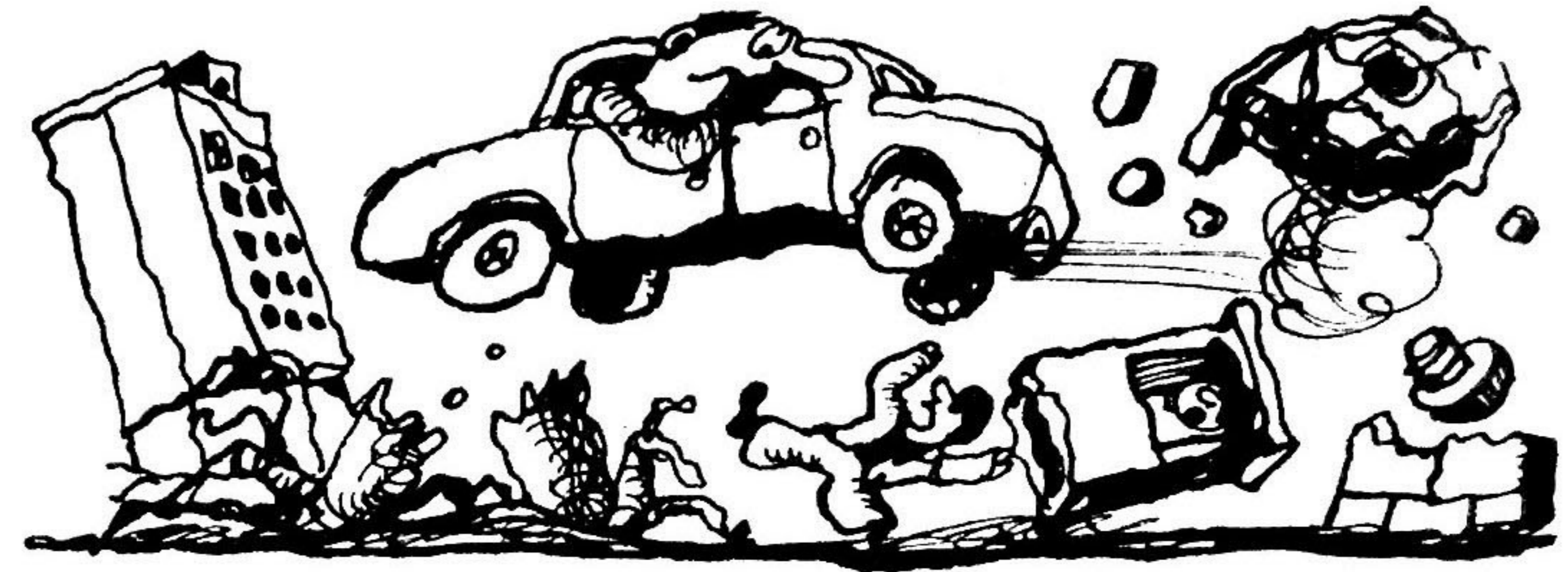
Коли заяву було майже написано і залишалось поставити лише підпис, задзвонив телефон:

— Алло! Борис Петрович? Це головний інженер фабрики Закаблука.

— Та чую, чую... Що там у вас ще стряслося?

— Вихід, Борисе Петровичу, знайдено! Ми оце з інженерно-технічними працівниками порадилися і вирішили, що найкраще буде, коли припинимо випуск чоловічого взуття і випускатимемо тільки жіноче. Жінок у нас серед керівництва фабрики ж немає...

— Ну й Едісони! Ну й молодці! — похвалив своїх підлеглих Тропотяга, дрібненько пошматував заяву і весело пройшовся по кімнаті в імпортних пантофлях.



ПРУЖИНКА

Ростислав Пахомович Хотющенко нарешті купив машину. Голубу, як мрія, «Ладу».

— Тату, тату, можна я хоч раз піпікну? — застрибав від радощів восьмирічний Максим, коли Ростислав Пахомович приїхав з автомагазину.

— Я тебе як піпікну! — гримнув Ростислав Пахомович, наче син хотів не натиснути на сигнал, а штрикнути шилом у шину.

Хотющенко довго тер капот махровим рушником, знімав невидимі порошинки з вітрового скла, а двері відчиняв і зачиняв так, наче вони були зроблені з кришталю.

Та наступного дня, коли Ростислав Пахомович вп'яте обходив навколо «Лади», біля переднього колеса на асфальті побачив пружинку. Хотющенка аж у піт кинуло. Він схопив її тремтячими руками і мало не заплакав:

— Бракороби! Другий день їжджу, а з машини, як з поганого воза, усе сиплеться.

Ростислав Пахомович гепнувся на асфальт і повз під машину.

— Звідки ж вона вилетіла? Звідки? — години зо

дві крєктав він під «Ладою», але так нічого і не побачив.

Це ще дужче розізлило Хотющенка. Він цілий день читав автодовідник, але так і не зрозумів, куди ту пружинку можна приладнати.

«Без пружинки їхати небезпечно»,— вирішив Ростислав Пахомович і пішов до сусіда Бурмашки, який теж мав «Ладу».

Сусід довго вертів пружинку в руках, а потім стєнув плечима:

— Не знаю.

«Заздрить, що я машину купив, тому й не хоче допомогти».

Тоді Хотющенко зайшов до шкільного товариша Рукавченка, який працював автослюсарем.

— Ти мені друг чи не друг?— категорично запитав Ростислав Пахомович.— Скажи, де у «Ладі» знаходиться така пружинка?

Рукавченко кілька разів розтягнув пружинку, мугикнув, прицмокнув язиком і безпорадно розвів руками:

— Хто його знає, старий. Начебто в «Ладі» такої немає.

— Ех, ти!— розсердився Ростислав Пахомович.— А ще хвалився, що на всі руки майстер,— і, не попрощавшись, пішов додому.

Всю ніч пружинка не давала йому спокою. Вранці Хотющенко поїхав на станцію технічного обслуговування. Там у «Ладі» замінили три свічки, відрегулювали систему запалення, підкрутили кілька гайок, а пружинку на місце не поставили.

— Хто його знає, звідкіля вона випала. Може, це і не з машини.

— А звідкіля? З криголама?

Автослюсарі мовчали.

— Теж мені майстри!— вперше сердито грюкнув дверцятами автомашини Хотющенко і поїхав додому.

«Лада» мчала швидко і легко. І тільки думка, що десь там у ній не вистачає пружинки, нервувала Ростислава Пахомовича. Інший, може, і викинув би ту пружинку. Мало хіба яке залізччя на дорозі валяється? Але Хотющенко був не з таких. Він в усьому любив порядок.

Чотири вечори длубався Ростислав Пахомович у моторі «Лади», а на п'ятий полегшено зітхнув і сів за кермо.

— А казали, пружинка не потрібна!— кєпкував він над усіма, до кого звертався по допомогу.— А я її поставив. І стоїть.

Щасливий Хотющенко виїхав з гаража. Машина затремтіла, засіпалася, а потім так рвонула з місця, що якби Ростислав Пахомович не тримався міцно за кермо, то опинився б на задньому сидінні.

Перед залізничним переїздом машина зарєвіла, стала дибом і несподівано прошмигнула під шлагбаумом перед самісіньким носом отетерілого машиніста електровоза. Автоінспектори не встигали й сюркнути, як Хотющенкова «Лада» пролітала повз них. Переїхавши дві клумби, перекинувши чотири кіоски «Морозиво» і три бочки з квасом, вона зупинилася у густому чагарнику міського парку.

Блідий Хотющенко вискочив із машини, відкрив капот, заглянув у двигун і заспокоївся— пружинка була на місці.



ЛІСОВА КРАСУНЯ

Ніби казка

Якось вирішили птахи і звірі провести конкурс красунь, щоб вибрати найчарівнішу з них.

— Назовемо її Міс Зеленого лісу,— запропонував Бобер.

— Портрет на галявині виставимо. Щоб усі знали, які в нас красуні,— додав Лось.

Ідея мешканцям лісу дуже сподобалася. Швидко обрали журі конкурсу у складі Зайця, Білки і Сороки. І закипіла робота. Щоправда, виявилось, що ліс населяють тільки красуні. Але журі намагалось об'єктивно оцінювати кандидатури.

Після довгих суперечок врешті-решт все стало на свої місця. Міс Зеленого лісу вирішено було назвати...

Та тут подзвонив телефон:

— Уже визначили? — поцікавилася Лисиця.

— Визначили,— відповів за всіх Заєць.

— Звичайно, ви зійшлися на тому, що найкрасивіша у лісі Козуля Зоринка.

— Абсолютно правильно,— підтвердили члени журі.

— Ви у цьому переконані? У декого є інші міркування.

— Це конкурс. І тут усі рівні,— заскрекотала Сорока.

— Ах так?! Ну, тоді, як знаєте. Моя справа попередити.

Незабаром подзвонив Вовк:

— Мені тут доповіли, що ви підриваєте моральні устої нашого лісу.

— Ніхто нічого не підриває.— відповіли члени журі.

— А хто ж тоді порекомендував вам вибрати саме Козулю?

— Ніхто не рекомендував. На основі усіх даних...

— От-от... Не спитали броду — полізли у воду. І які ж дані у вашої Козулі?

— Найкращі...

— А у мене тут лежить лист, у якому вона змальовується не у кращому світлі...

— Але ж думка більшості...

— Не знаю, як там більшість, а я вам раджу подумати...

Поки члени журі думали, подзвонив Ведмідь:

— Ви що там каламутите воду?! — заревів він.

— Ніхто не каламутить,— несміливо заперечили Заєць, Білка і Сорока.

— У мене он доповідні Вовка і Лисиці на пеньку... Що ж ви ні з ким не погодили?.. Така відпівальна у вас місія, а ви проігнорували керівників лісу.

— Ми думали...— зовсім розгубилися члени журі.

— Думали та не додумали. Ну, нічого,— змінив гнів на милість Ведмідь.— Це діло поправиме. Є тут у нас прекрасна кандидатура...

— Та ми...

— Одне слово, зайдіть порадимось...

Наступного дня лісовою красунею було названо Ведмедеву племінницю — сліпу Сову.



МАСОВИЙ ТИРАЖ

— І це все гуморески? — перелякано глянув поверх окулярів редактор відділу прози Ірій Йосипович Круподеря, коли гуморист Антось Остюк поставив на його стіл два грушоподібні портфелі з рукописом нової збірки.

— Гуморески! — гепнувся на стілець захеканий Остюк.— Вагомий доробок — аж руки болять. І мушу зауважити — речі на рівні класиків.

— У нас тепер усі пишуть на рівні класиків,— не міг відвести погляду від портфелів Круподеря.

ря.— Усі Марки Твени й Гоголі. А хто вас читає від палітурки до палітурки? Тільки редактор.

— Чому ж, жінка прочитала, родичі,— заперечив Остюк.— Реготали до кольок у животі.

— Ага, «до кольок»... Попередні ваші книжки скільки лежали на полицях магазинів?

— Це ще ні про що не свідчить! — образився Антось.— Он Гоголь, було, увесь тираж своєї першої книжки скупив. А потім які геніальні речі написав! А у мене... Ну, не буду нав'язувати свою думку. Гадаю, що з усього цього,— Остюк кивнув на два товстопузі портфелі,— можна буде вибрати на збірку. Тут лише зміст займає два друковані аркуші.

У редактора відділу прози полізли на лоб окуляри.

— Добре! Залишайте. Подивимось,— нарешті оговтався він.

З того дня гуморист ходив у видавництво, як на роботу.

— Ну, як, прочитали? — щоразу цікавився він у Круподері.— А то в мене ще на один портфель зібралось. Якщо треба — можу принести...

— Поки що не треба! Не треба! Чуєте, не треба! — гарячково махав руками редактор.

Прочитавши один портфель Остюкових гуморесок, він змарнів, втратив апетит, став похмурим і непривітним.

— Треба брати відпустку і їхати у будинок відпочинку,— вирішив Круподеря.— Бо цей Остюк зовсім мене замучить.

...Два дні редактор відділу прози насолоджувався плескотом хвиль, шелестом трав, співом пта-

шок... А на третій у будинку відпочинку з'явився Остюк з величезним портфелем, у якому були лише пантофлі і другий примірник рукопису.

Круподеря врешті-решт здався і книжку Антося поставили у видавничий план.

Та найдивніше сталося потім. На неї почало надходити стільки замовлень, що навіть деякі маститі чухали потилиці і здивовано стенали плечима:

— Не зрозуміло! Не зрозуміло!

Найцікавіші працівники видавництва просили у відділі прози рукопис Остюка, як вони казали, хоч на одну ніч. Але, прочитавши кілька сторінок,— засинали.

— Дива та й годі! — розводили вони руками, повертаючи рукопис Круподері.— Такий примітив — і неабиякий успіх!

А тим часом книжка Остюка «Шило в мішку» вийшла у світ масовим тиражем. Та коли щасливий гуморист вирішив придбати для себе кілька десятків примірників, щоб подарувати друзям і знайомим, виявилось — книжок у магазинах немає.

Тепер уже дивувався Остюк:

— Ну й чудесія! То, було, невеличкий тираж роками лежав на полицях, а тут... Масовий! А книжку купити неможливо.

Остюк зблід, схуд, втратив сон.

«Невже, нарешті, визнали?! — день і ніч думав він.— Але ж не став я писати краще. Більшу частину творів узято з попередніх збірок».

Після двох безсонних ночей Остюк зайшов до аптеки. Не встиг він сказати і слова, як аптекарка дістала з шухляди... «Шило в мішку»:

— Усе ясно. Беріть, не пожалкуєте. Позавчора одержали. Дуже дієвий засіб від безсоння.

— Ви що, насміхаєтеся? — аж затіпало Антося.— Та це ж гумор! Можна сказати — класика!

— Не знаю, що там написано, а люди хвалять,— образилася аптекарка.

— От, от! Люди хвалять, а ви...

— Беріть, беріть,— не дала йому договорити повновида жіночка, котра стояла поруч.— Дуже корисна книжка. Я так ночами мучилася, так мучилася... Яких тільки препаратів не перепробувала, не можу спати — і все. А купила оце в аптеці таку книжку, дві сторінки прочитаю — і хоч з гармати стріляй. Молодець автор! Велике йому спасибі!

«Це мені спасибі»,— хотів, було, сказати Остюк, але вчасно прикусив язика і мовчки вийшов з аптеки.

Він був, мабуть, єдиним, кого книжка «Шило в мішку» врятувати від безсоння не могла.





ДОРОГОЦІННА ГУЛЯ

Розчервонілий голова колгоспу «Вперед» Денис Тарасович Ракоїд вихором вискочив із районного управління сільського господарства і, вплигнувши у свій «бобик», кинув напівсонному водієві:

— Поганяй! З'їли б його мухи!

Схарапуджений «бобик» заревів і за мить на місці, де він стояв, залишилася тільки хмара сизого диму.

«Я їм... Вони в мене... Покажу, де раки зимують! — Ракоїд гарячково перекладав засмальцовану теку з однієї руки в іншу. — Чому це я кожного разу тільки й повинен тут вислуховувати: «Працюєте з холодком. Корови дояться, наче кози. Зернових збираєте трохи більше, ніж сієте...»

І чим ближче під'їжджали до рідної Чубаківки, тим дужче, наче пружина будильника, накручувався голова.

Ось уже звернули й на Чубаківський шлях і помчали прямісінько до центральної садиби. Тополі лише миготіли обабіч дороги. Тополиний пух здіймався за машиною і, здавалося, що то закружляла зимова віхола.

Кілька пушинок залетіло до кабіни. Одна ніжно залоскотала Денису Тарасовичу під носом. Той заплющив від лоскоту очі і так чхнув, що лобом гепнувся об залізний щиток.

— А з'їли б його мухи! Куди женеш? — гримнув він на водія.

— Самі ж дали команду: «Поганяй!» — збавив той швидкість.

— Я сказав, у правління колгоспу пошвидше, а не на той світ.

Денис Тарасович зазирнув у дзеркальце і аж тепер застогнав — на лобі красувалася гуля, яка росла наче на дріжджах.

— Цього тільки не вистачало, ковінка йому в бік.

Коли «бобик» під'їхав до правління колгоспу — гуля набула малинового кольору.

Керуючі відділками, завідуючі фермами, бригадири вже давно чекали на Ракоїда, бо той ще з райцентру подзвонив, щоб усі були на місці. І хоча, як пишуть у газетах, керівництво середньої ланки було не в доброму гуморі (після кожного такого приїзду Ракоїд давав усім добрячого прочихана), гуля на лобі голови викликала усмішку.

— Мабуть, по саму зав'язку всипали цього разу Денису Тарасовичу...

— Перепало, видно, на горіхи...

— Добряче лоба нагріли, — усміхаючись, перешіптувалися вони.

Ракоїда від тих реплік тільки пересмикувало.

А коли керуючий першим відділком Петро Спиридонович Дичка не втримався і, як здалося голові, ехидно поцікавився: «За що вас, Денисе Тара-

совичу? — Ракоїд так ляснув текою по столі, що на перекидному календарі перегорнулося кілька листочків:

— Я б на вашому місці, Петре Спиридоновичу, не жартував, а подумав, чому у вас понад полями тополі ростуть? — несподівано для себе випалив голова, хоча збирався говорити про інше.

— Так вони давно ростуть... — розгубився Дичка.

— А чи знаєте, як вони впливають на врожай?

— Позитивно. Лісосмуга затримує суховії...

— Справжня лісосмуга! — увійшов в раж Ракоїд. — А не тополина алея, в якій уверху листя шелестить, а внизу вітер гуляє. До речі, з тополь летить пух.

— Така вже природа, — розвів руками Петро Спиридонович.

— Але той пух летить... летить, — затнувся голова, — летить на поля і заважає нормальному запиленню різних культур. А я думаю, чому це в нас врожай такі низькі? Чому мені за це постійно шию милять? — аж зрадив Ракоїд, що вдалося так повернути думку. — Значить, так — завтра зрізати тополі.

— Як зрізати?! — загули присутні.

— Дуже просто — під корінь! — енергійно рубо- нув рукою по столу голова.

— А що ж люди скажуть? Пенсіонери такий галас здіймуть! Це ж вони ті дерева садили, коли ще молодими були...

— А ми їх — пенсіонерам на дрова. Відразу в рот води понабирають.

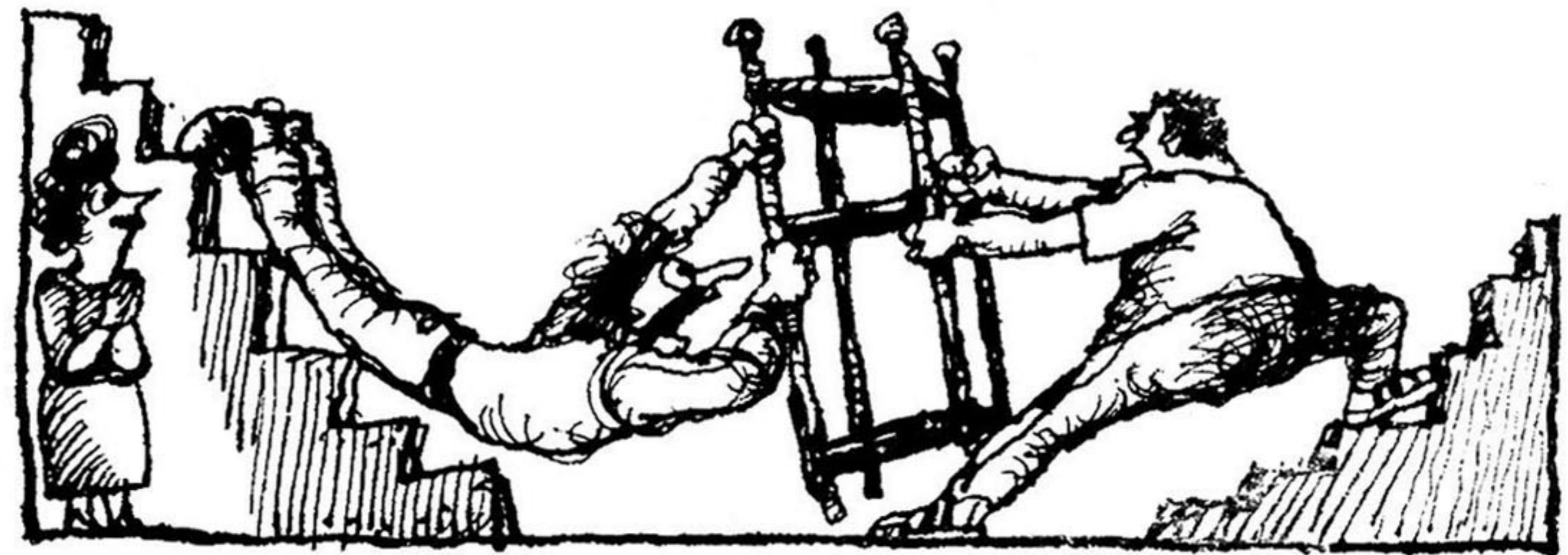
— Але ж красиво... Холодок...

— От, от... А мене сьогодні в районі якраз питали: «Чому це ви з холодком працюєте? У лісосмугах горілку п'єте...»

— Хто п'є?!

— Не будемо уточнювати. Одне слово, щоб не було там різних балачок — тополі зрубати. Це, поперше. А, по-друге, нас за врожаї питають, і ми не повинні ні перед чим зупинятися...

...Наступного дня Ракоїда знову викликали в район. Він їхав Чубаківським шляхом. Обабіч дороги лежали зелені тополі. Ракоїд згадав учорашній день, помацав гулю на лобі... Але вона чомусь не поменшала.



У СТИЛІ РЕТРО

Нарешті я придбав книжкові полиці, замісць їх додому й одразу ж вирішив викинути стареньку етажерку. Тільки-но вийшов з під'їзду, до мене підкотився черевань у вельветових джинсах і, прискіпливо оглянувши етажерку, мугикнув: «Скільки?»

— Що «скільки»? — не зрозумів я.

— Скільки просите?

Я на мить завагався. Виявляється, за річ, яку я хотів просто викинути, пропонують гроші.

— Багато! — не розгубився я і хотів було повернутися додому, щоб згодом розпитати знайомих, які зараз ціни на етажерки.

Та черевань ухопився за неї обома руками:

— У мене гроші при собі. Скільки?

«Ти бач, припекло! Значить, цінна річ», — подумав я і щосили рвонув етажерку на себе.

Черевань уперся обома ногами, і на асфальті за ним залишився чорний слід від стертих каблуків.

Коли я дотягнув несподіваного покупця до свого під'їзду, на очах у череваня закипіли сльози:

— У боргу не залишуся! — прохрипів він, упираючись ногами в одвірок. — Тридцятку даю!

— Дуже потрібна етажерка? — поцікавився я, щоб трохи перепочити.

— Ось так, — провів він ребром долоні по горлу. — Інтер'єр у стилі ретро роблю. Зараз це модно. Все є — тільки етажерки не вистачає. Третій місяць шукаю.

Користуючись тим, що черевань тримався кілька секунд за етажерку однією рукою, я добряче потягнув її на себе, і ми з гуркотом увалилися в під'їзд.

«Чого захотів! Я за книжкові полиці які гроші вгепав, а він етажерку... в стилі ретро хоче за безцінь дістати!» — подумав я і рішуче сказав: «Не буде діла!»

— Сорок! — прохрипів несподіваний покупець.

— Ні! — відрубав я і підтягнув череваня до

маршових сходів, хоча він і намагався впертися плечем у поштову скриньку.

— Це ж чимала сума! Подумайте! — вп'явся він у мене очима.

— Мала чи не мала, а за таку ціну пошукайте дурнішого.

— П'ятдесят! — витер він хусточкою спітніле чоло.

Цього моменту було досить, щоб я встиг пробігти кілька метрів по сходах. Але черевань тут же знову схопився за етажерку обома руками.

«Ач! Хапуга! — відзначив я. — Задарма хоче річ придбати. Вхопився, наче це вже його».

— Шістдесят карбованців! — аж побілів від напруження черевань.

«Хитрий жук! Спочатку пропонував тридцять, а зараз уже й шістдесят не шкода. Значить, цій етажерці ціни немає! І чому це я раніше до неї уважніше не придивився?» Я категорично замахав головою і, кречнувши, підтягнув череваня ще на три сходинки вгору. В того на черевиках повідлітали каблуки, і це дещо прискорило моє просування додому.

— Шістдесят п'ять! — важко дихаючи, запропонував він уже на другому поверсі.

Я був, мов скеля.

Третій поверх дався важко. В череваня з'явилося друге дихання, і ми кілька разів то піднімалися вгору, то спускалися вниз. Врешті-решт мені вдалося закріпитися на третьому поверсі, а мій суперник набавив ще п'ятірку.

Коли я тягнув його разом з етажеркою на четвертий поверх, він, міцно закусивши нижню губу, не міг вимовити й слова.

— Сто карбованців! — хапнувши нарешті повітря, вигукнув черевань так, що я від несподіванки ледве не сів на сходи.

— Скільки?

— Сто! — бліднучи, повторив він, притулившись спиною до стіни.

— «Ні, щось тут не те,— подумав я.— Якщо пропонують такі гроші, то поспішати не слід. А то поспішиш, а потім лікті кусатимеш».

Я глянув на страдницьке обличчя несподіваного покупця, і мені чомусь стало його жаль.

— Знаєте що, може, вам замість етажерки підійдуть книжкові полиці? — запропонував я, щоб хоч якось втішити череваня.— Бо етажерку не продаю. Я її просто провітрювати виносив.

Черевань замислився.

— Гаразд,— байдуже махнув рукою.— Раз таке діло, давайте хоч полиці.

Я продав йому книжкові полиці і навіть допоміг знести їх на перший поверх.

Там на череваня вже чекала дружина.

— От бачиш,— почувся її радісний голос, коли вони зайшли за ріг будинку.— Фокус вдався. Нарешті й ми маємо книжкові полиці. Я так і знала, що цей телепень запропонує їх замість своєї нікчемної етажерки...



ПУСКОВИЙ ОБ'ЄКТ

(Сучасний міф, а може й не міф)

Члени приймальної комісії зупинилися біля підніжжя гори.

— Он там, на самісінькому вершечку ми повинні були за проектом встановити камінь,— показав угору, де бовваніла одинока постать біля величезної брили, начальник тресту «Щохочрембуд» Аполлон Онисимович Грека.

Члени приймальної комісії дружно задерли голови.

— На жаль, у нас об'єктів набагато більше, ніж робітників,— зробив страдницьке обличчя Аполлон Онисимович.— Тому на цій горі роботу виконує один, але дуже кваліфікований спеціаліст нашого тресту — Сізіф.

— Хто? — перепитав голова приймальної комісії.

— Сізіф! — повторив Грека.

— Чував, чував про такого...

— Так от цей Сізіф,— продовжував начальник тресту,— не зважаючи на несприятливі погодні

умови, а саме: дощ, град, спеку, вітер, сніг, мороз, цунамі... Гм... Вибачте, ожеледицю і тому подібне, зробив усе, щоб здати об'єкт в строк.

— Шановний,— перебив Греку голова приймальної комісії,— але я щось не бачу, щоб камінь був на самісінькому вершечку.

— Як я вже сказав,— не розгубився начальник тресту,— погодні умови були не зовсім сприятливими. Але Сізіф виявив максимум професіонального уміння, винахідливості і організованості, щоб не підвести наш трест і своєчасно здати об'єкт. Цього від нас вимагають...

— Усе це прекрасно,— погодився голова приймальної комісії.— Але каменя на вершині гори я не бачу.

— Ми теж,— демонстративно потерли очі члени комісії.

— А я бачу! — впевнено мовив Грека.

— Перепрошую, ми теж бачимо, але не там де треба,— наполягав голова.

— Ну, гаразд,— погодився Грека,— до вершини Сізіф трохи не дотягнув. Трохи... Якихось десять-п'ятнадцять метрів. Але якщо врахувати, у яких погодних умовах він працював раніше і які чудові дні стоять сьогодні, то можна сміливо сказати, що роботи Сізіфу тут залишилося на день-два. Ви подивіться, яку величезну відстань від підніжжя гори він вже подолав.

— Воно то так,— мугикнув голова приймальної комісії.

— Залишилося кілька метрів,— торохтів Грека.— І невже вони відіграють вирішальну роль? Зрозумійте, коли ми сьогодні не підпишемо акта про здачу об'єкта в експлуатацію, то Сізіфу не

бачити премії, як зайцеві власного хвоста. А це означає, що продуктивність праці у нього знизиться, і отой камінь на гору він вже пхатиме без особливого ентузіазму... ще місяців два,— Грека зробив паузу,— ...а може, й три. Врахуйте це, товариші.

— Не допустимо цього,— мовив голова приймальної комісії.— Хіба ми не розуміємо...

— Розуміємо! — загули члени комісії.

— Тоді давайте підпишемо акт. А недоробки ми ліквідуємо. Правильніше, через два дні камінь буде там, де треба. Даю вам слово,— гепнув кулаком у груди Грека.

— Ну, раз так,— голова, примруживши очі, глянув у далечінь,— пропоную прийняти об'єкт з оцінкою «добре».

Усі, як по команді, витягнули ручки і залишили на акті свої автографи.

— Довго там ще?! — почувся з гори сердитий голос Сізіфа.

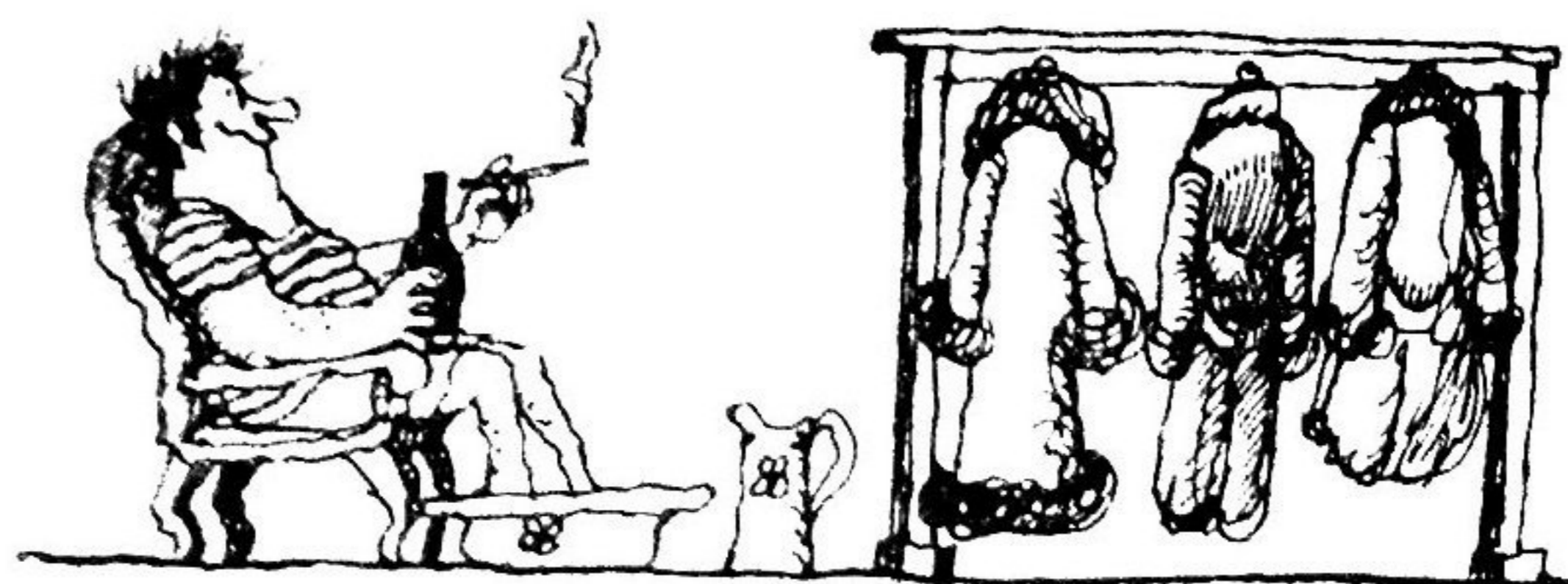
— Підписали! — гукнув йому начальник тресту, сідаючи у «Волгу».

Машина з членами приймальної комісії дала сигнал і взяла курс на заміське кафе «Туман яром».

Тільки «Волга» від'їхала, як з гори щось зафурчало, затріщало, засвистіло. Через кілька секунд на місце, де тільки-но стояла приймальна комісія, з гуркотом скотився величезний камінь.

А Сізіф, який до цього часу підпирив його, байдуже глянув услід, зняв брезентові рукавиці і пішов у бухгалтерію цікавитися розміром премії за зданий ним пусковий об'єкт.

Наступного дня він уже котив інший камінь на іншу гору.



ВІШАЛКА

Театр я люблю. Коли по телевізору показують. Ноги — в тазик з холодною водою, пляшки з пивом — на журнальний столик, телевізор увімкнув — краса. Ніхто тобі в потилицю не сопе, ніхто на тебе косяки не кидає, коли раптом закуняєш. Вдома що? Захотів закурити — закурив. Захотів чхнути — чхнув.

— Е-е-е! Хіба то справжній театр? — заявила мені затята театралка нашого відділу Елеонора Кульчицька під час робочого перекуру. — Справжній театр, як говорив один мудрий чоловік, починається з вішалки.

Зачепило мене за живе. Взяв я наступного дня квиток на «Конотопську відьму». Її ще по телевізору не показували.

Прийшов до театру і, звичайно, одразу до вішалки.

І що я, братці, бачу? Нічого путнього. Сидять під вішалками дві старушенці з біноклями — наче командири дивізій. Думає, про театр розмовляють — так ні: одна розповідає, почім на базарі пучок редиски, а інша їй торочить про шампунь із свіжих жовтків. Одне слово, лепечуть, наче не в театрі, а в трамваї. Ні, щоб тобі про якогось за-

служеного шу-шу-шу. Мовляв, у нього такі-то шури-мури по лінії амурів. І для чого їх в театр взяли?! Та моя б сусідка на їхньому місці за місяць таку б інформацію мала...

Ну, бабуленці — це півбіді. А глянув на вішалку-у-у... Тьху! І ще раз — тьху! Немає на що дивитися. Ви б вішалку нашої контори побачили! Ото вішалка! А тут... Ну, висить дві дублянки потерті. Мабуть, студенти якісь прийшли. Я в такій на базар ходжу. Щоб думали, що на саму зарплату живу. А вони — в театр. Ганьба... Ще два пальтечка висіло. Шкіряні. Фасон — так собі, а вичинка — груба. Зразу видно — шкіра свиняча. Другий сорт. Ну, а решта... Немає про що говорити: пальта, пальта, пальта... А шапки які висять?! Не шапки, а тюбетейки якісь. Аж досадно стало — за що такі гроші деруть? Невже Кульчицька покепкувати наді мною надумала?

Підійшов я тоді до адміністраторки і так делікатно цікавлюся:

— Правда, що театр починається з вішалки?

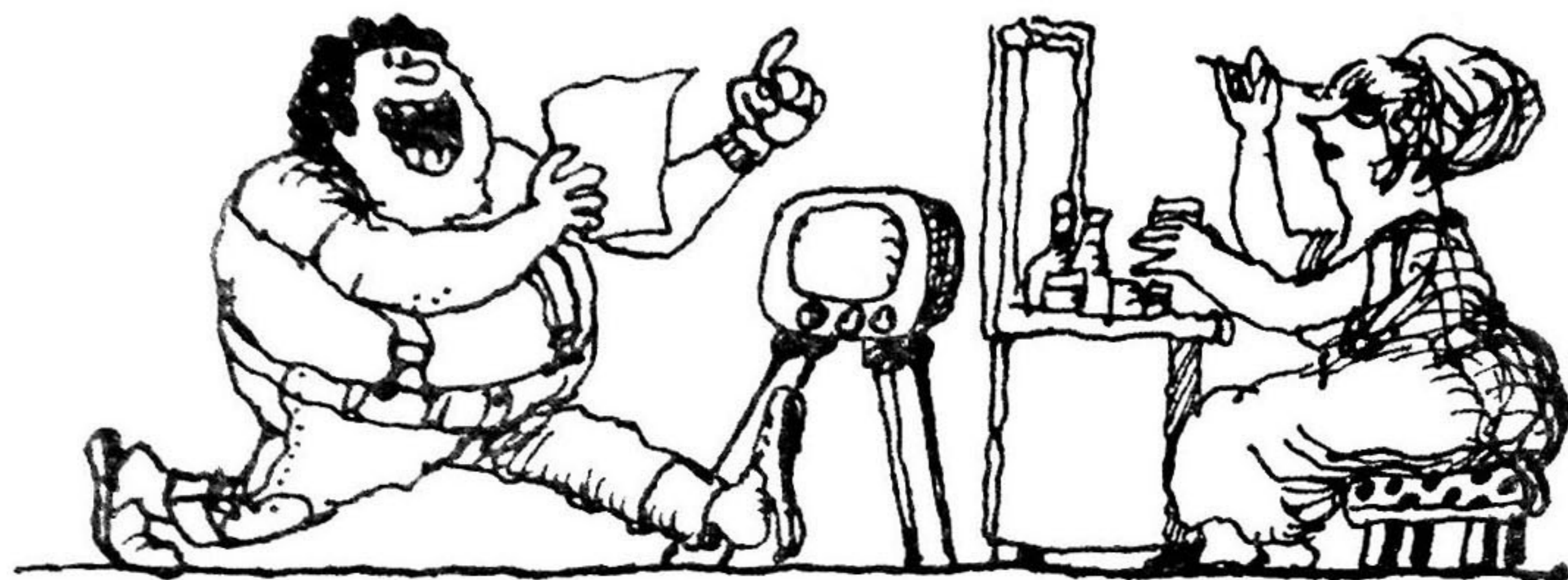
— Правда, — відповідає та. — Вішалка — невід'ємна частина театру. Ще Станіславський про це говорив.

— Так він, мабуть, не мав на увазі ваш театр?

— Це ж чому? — почервоніла адміністраторка. — Мав.

— Тоді красенько дякую, — розвернувся я і — до виходу.

Якщо така вішалка, то на що ж у театрі дивитися? Мене не обдуриш. Я на театрі розуміюся. Я театр люблю... Зачекайте тільки, зараз переключу телевізор на другу програму і воду в тазик поміняю...



ВУНДЕРКІНД

Андрій Капюшон, молодик років тридцяти з кругленьким, як барильце, животиком витягнув із поштової скриньки листа, почухав трохи лисувату голову:

«Гм! Хто ж це такими каракулями пише? Так... Андрію Івановичу Капюшону... Сашко Андрійович Капюшон... Хто?! Сашко? Та ми ж його тільки рік тому до баби на село відправили. Це ж йому усього... усього... та не більше двох років,— розгубився молодий батько. Він швидко розкрив конверт і пробіг очима по аркушу з учнівського зошита: «Дорогі мої мамусю й татусю! Бабуся каже, що наступного року мене вже пора віддавати до школи...»

«Та чи вона з глузду з'їхала? — прокоментував першу фразу Капюшон.— Дитина, можна сказати, тільки на ноги зіп'ялася, а вона вже до школи її пхає...».

«Я вже умію читати, писати і рахувати аж до тисячі»,— читав далі Капюшон.

«Ач, який карапуз. І читати, й писати... Сам два

вершка від горшка, а лічити аж до тисячі може. Молодець!»

«А ще я малюю,— писав син.— Курку, корову, поросятко намалюю, так бабуня каже, що наче живі. У місті, де я народився, кажуть, є художні школи... То, може б, ви забрали мене до себе. Я б ходив до тієї школи і завжди б вас слухався...».

«Це ж у два роки і писати, і читати, і малювати,— ще раз пошкріб п'ятірнею майбутню лисину Капюшон.— Вундеркінд! Талант! Негайно забрати. А то баба своїми курми та поросятами може й зіпсувати дитину. Йому ж не домашню птицю, а може якихось пеліканів чи страусів малювати треба. Або скульптури різні там. Завтра ж їду в село. Діти повинні рости біля батьків. Яблуко, як кажуть, краще досягає на яблуні. Завтра ж — у Боромлю. Стоп, стоп, сто-о-оп... А хіба Сашко у моїх батьків? Ми ж його, здається, до тещі у Бульбашівку відвезли. А може... Та що ж я голову сушу? Ось же на конверті ясно написано: село Бульбашівка. Значить, у тещі. Ну й Сашко, ну й молодець! Утішив батька. І писати, і малювати, і лічити до тисячі уміє...»

Андрій Капюшон, не зважаючи на пузце, птахом злетів на третій поверх:

— Таню! Танечко! — ще з порога загукав він своїй дружині.

— Що трапилося? — байдуже відклала та манікюрний набір.

— А ти знаєш?.. Ні, ти нічого не знаєш. Наш Сашко вже уміє писати!

— Невже?

— Ось навіть листа нам сам написав! — підняв конверт з каракулями Капюшон.

— Сам? — взялася підпилювати нігті дружина.

— Ну ось дивись — чорним по білому: умію читати, писати, рахувати.

— І рахувати уміє? Молодець.

— Вундеркінд!

— Вони зараз усі такі — акселерати.

— Наступного року збирається до школи...

— Та що ти кажеш? От роки летять...

— Роки летять, але й нам летіти треба. Пакуємо чемодани. Так, де моя сорочка у смужечку?

— Куди летіти? — нарешті здивувалася дружина.

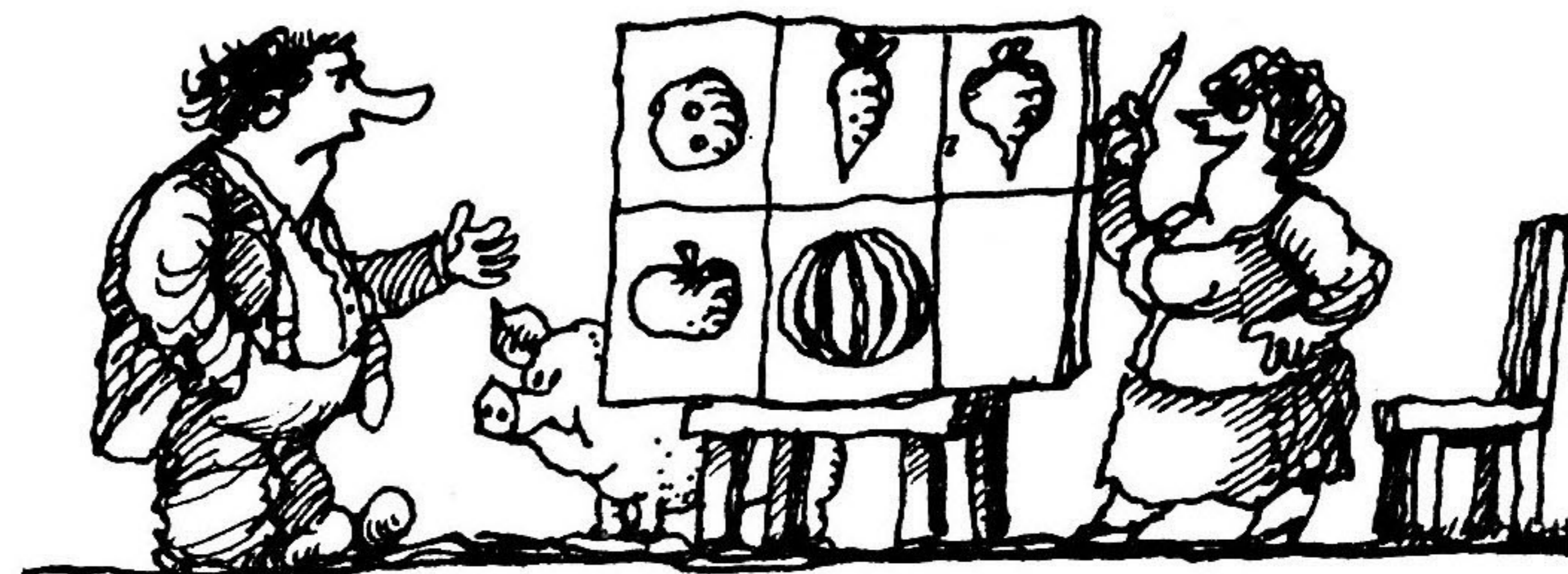
— Як куди? До Сашка. Забираємо його до себе. Треба плекати його талант. Не всі ж діти у два роки можуть читати, писати, малювати. Он пише, гуску намалюю, бабуся каже, — як жива.

— У які два роки?

— Ми ж минулого літа відвозили його до твоєї матері? Минулого. Тоді йому був рік? Рік. А зараз, виходить, два.

— Та хіба ж то Сашка, то меншенького — Мишка відвозили. А старшому — Сашкові вже шість років. Йому наступної осені й справді до школи. Бач, вже й писати уміє...

— Тьху! Як же це я переплутав? — Капюшон розчаровано глянув на синові каракулі. — А я думав — вундеркінд... Ну, якщо так, то нехай баба його ще трохи поняньчить...



НЕ ТРЕБА Й СІЯТИ

— А я кажу, і на городі повинні бути, так би мовити, сівозміни! — Галина Іванівна розкрила зошит і розкреслила аркуш на кілька квадратів. — Пора й домашнє господарство ставити на наукову основу. Он Бубурчаки і Брикульські ще з осені знають, що і де будуть садити і сіяти.

— Знають, — ствердно кивнув Анатолій Семенович, який дуже рідко перечив своїй дружині.

— Ось цей квадрат, — торохтіла Галина Іванівна, — відводимо для картоплі.

— Для картоплі, — погодився Анатолій Семенович.

— Ось тут, ближче до хати, посіємо цибулю, огірки, кавуни, дині... Біля стежки — соняхи. Біля огорожі — квасолію.

— Квасолію, — меланхолійно кивнув Анатолій Семенович.

— Яку квасолію? — гримнула Галина Іванівна, відчувши, що чоловік думає про щось своє.

— Ну, як «яку»? На борщ, на вінегрет, — зашарівся той.

— Про що це ти розмірився? Мабуть, думаєш, чи завезли до Тимофіївни пиво?!

— Та ні, думаю про гарбузи.

— Гарбузи посіємо край городу,— Галина Іванівна закреслила ще один квадрат.

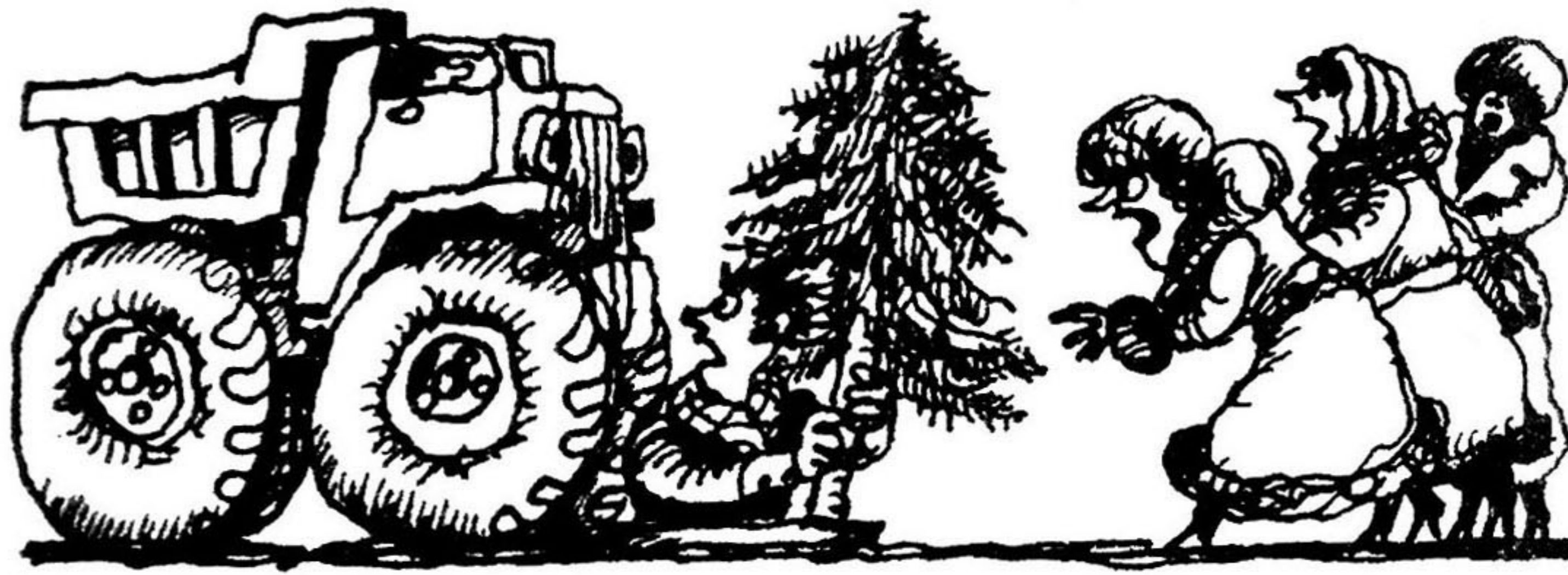
— А, може, взагалі їх сіяти не будемо,— несміливо запропонував Анатолій Семенович.

— Як «не будемо»? А поросля чим годуватимемо?

— Та гарбузами...

— А ти ж кажеш, не треба сіяти...

— Ну, а для чого їх сіяти,— стенив плечима Анатолій Семенович.— Ми ж нашого Сергія восени женити будемо...



НЕМОЖЛИВОГО НЕМАЄ!

Коли студент четвертого курсу Микола Танцюренко підійшов до ялинкового базару, черга обвивала його потрійним кільцем. Пробіг туди-сюди. Знайомих, як завжди у таких випадках, не було. Став у «хвіст», почекав. Минуло півгодини — просунувся на дві ступні. Підрахував — із такими

темпами у ворота ялинкового базару може увійти напередодні Восьмого березня.

«Треба щось робити, бо що ж це буде за свято у гуртожитку без ялинки,— подумав він, і тут його погляд упав на люк комунікацій, який чорнів у куточку базару.— Ось де мій порятунк»,— студент ледве не застрибав від радощів.

Найближчий люк був за рогом сусіднього будинку. Танцюренко запалив свічку, яку купив для новорічного вечора, підняв металевий круг і заскочив у колодязь. Пробіг метрів двадцять, бачить, ще один круг. Виштовхнув його головою вгору. справа заскреготали гальма «Запорожця», зліва просвистіла зелена «Лада». А прямисінько на Миколу мчав КраЗ. Ноги підкосилися, і металевий круг глухо гепнув над головою.

«Значить, не у тому напрямку біжу»,— зметикувач студент. Розвернувся на сто вісімдесят градусів. Побіг. Коли чує: «Беріть! Беріть! Залишилося зовсім мало!» «Ось тобі й на! Ялинки закінчуються, а я...» Танцюренко панічно почав штовхати металевий круг угору. Та де там! Не піддається. А над ним: «Купуйте! Купуйте! Останні!» Зібрав усі сили і, кречучи, ледве підняв круг. З нього зіскочила огрядна продавщиця морозива і з вереском: «Рятуйте! Нечиста сила!» — подалася на प्रतिлежний бік вулиці.

Довелося студентові знову вносити корективи у свій маршрут. Пробіг ще метрів сто. Підняв круг. Виявляється, потрапив у двір овочевого магазину. Кілька чоловіків якраз вийшли з «чорного ходу» і почали ділити між собою апельсини. Один із них побачив Танцюренка, побілів і зарепетував: «Братці! Змивайся! Контролер з-під землі лізе!»

Довгенько ще блукав студент підземеллям. Але врешті-решт вирішив облишити свою затію. Виліз у найближчий люк... і потрапив на ялинковий базар. Правда, ялинки уже закінчилися. А продавці рахували виручку.

— Ялинок більше не буде? — студент до них.

— Не буде! — отетеріло подивився на нього, а потім на люк, з якого він виліз, продавець у кожусі.— У в-в-вас т-теж там... Новий рік святкують?!

— Та я... Мені... Розумієте?..

— Усе ясно. Я хоча у потойбічне життя не вірю, але... Раз таке діло, беріть ось цю ялинку. Родичеві залишав...

Тільки Танцюренко заплатив гроші — підбігло кілька жінок:

— Чому це ви йому ялинку продали? Він же у черзі не стояв! Ми ж вас раніше просили продати! — накинулися вони на продавця в кожусі.

Не довго думаючи, Танцюренко за ялинку — і в люк.

Коли він вибирався із підземелля, позаду почув жіночий голос: «А ти казав, що ялинку купити важко... Бачиш, люди їх он навіть з-під землі дістають».

«Для студента нічого неможливого немає», — відзначив Танцюренко і взяв курс на студентський гуртожиток.



МИСТЕЦТВО ВИМАГАЄ ЖЕРТВ

Лист перший

Шановний художник П. П. Бороденко!

Скажіть мені, будь ласка, де справедливість? Сьогодні я зайшов до свого сусіда В. М. Голоти і побачив на стіні ваш натюрморт «Диня між овочами». Ви, мабуть, пам'ягаєте, — намальована диня, три помідори і бурячок з гичкою. Велике таке полотно. Там тільки диня завбільшки з кольоровий телевизор. Коли я запитав В. М. Голоту: скільки він віддав за цей натюрморт, то виявилось, що усього п'ятнадцять карбованців. І це, зазначу, серед зими, коли навіть в'ялені дині коштують стільки, що від однієї ціни вуха в'януть. А у мене від почутого аж шерсть дибом стала на шубі. Я за подібний ваш натюрморт «Диня між фруктами» заплатив аж тридцять карбованців. Тридцять! І це, підкреслюю, восени, коли дині на базарі, як кажуть, карбованець штука. Невже моя диня, намальована між трьома яблуками і пригоршнею слив, може коштувати удвічі більше, ніж диня між ово-

чами. Я три ночі не спав, думав... і вирішив — не може! Тим більше, як мені вдалося встановити, дині на обох картинах одного сорту, а сливи, до того ж, червиві. Тому товаришу П. П. Бороденко чекаю від Вас відповіді.

З повагою —
власник Вашої «Дині між фруктами».
Г. Г. Безпапенко.

Лист другий

Шановний тов. Безпапенко!

У даній ситуації важко щось пояснити. Це мистецтво. Його треба розуміти.

З повагою —
художник П. П. Бороденко.

Лист третій

Шановний тов. П. П. Бороденко!

Я абсолютно згоден з Вами, що це справді мистецтво — і неабияке — коли тобі вміють підсунути гнилий овоч і червиві сливи та ще й злупити за це скажені гроші. А тим часом декому ви запропонували прекрасну диню з свіженькими овочами. Я розумію, що мій сусід В. М. Голота працює м'ясником на колгоспному ринку і має деякий вплив... Але гадаю, такі люди на мистецтво впливати не можуть. Вимагаю, щоб восторжествувала справедливість.

З привітом —
власник Вашої «Дині між фруктами».
Г. Г. Безпапенко.

Лист четвертий

Шановний тов. Г. Г. Безпапенко!

Ціни на мої картини встановлюю не я, а художня рада. Тому, на жаль, нічим допомогти не можу.

З повагою —
художник П. П. Бороденко.

Лист п'ятий

Шановний тов. П. П. Бороденко!

Не поспішайте знімати з себе відповідальність, або, як той казав, умивати руки. Ви пишете, що ціни на Ваші картини встановлює художня рада. Але ж вона оцінює все-таки Ваше полотно, не кимось, а Вами намальовану диню. І ви прекрасно знаєте, що різниці між динею, котру має В. М. Голота, і тією, котру маю я, майже немає. Я переплатив удвічі... А за що? Вимагаю виправити становище, або компенсувати мені збитки. Інакше я звернуся до прокуратури. І тоді Вам не уникнути караючого меча правосуддя.

З привітом —
власник Вашої «Дині між фруктами».
Г. Г. Безпапенко.

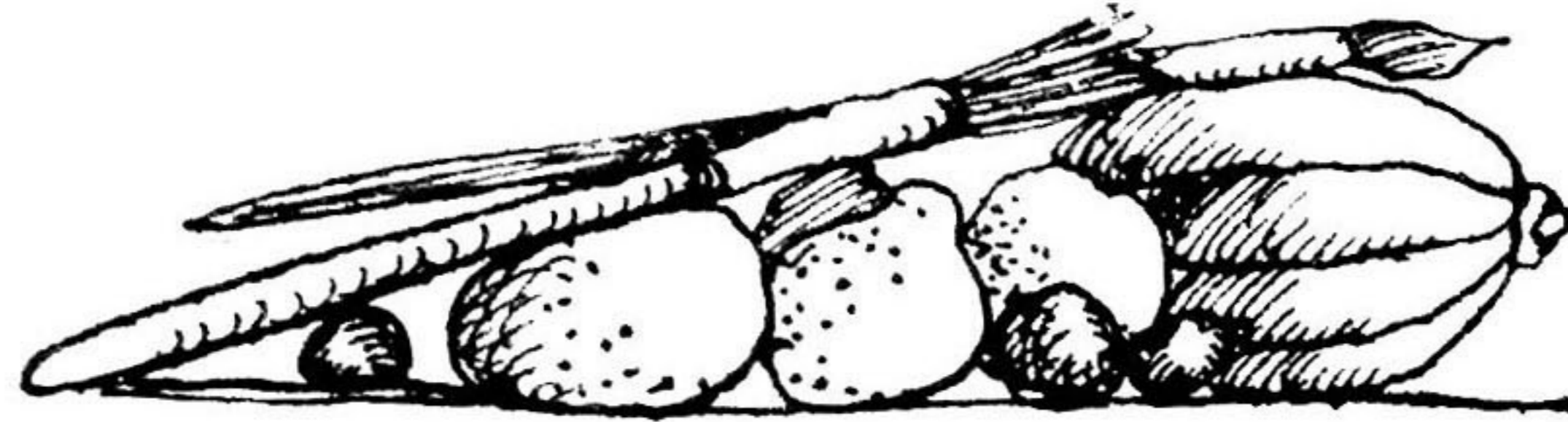
Лист шостий

Шановний тов. Г. Г. Безпапенко!

Дуже шкодую, що ви переплатили за мою картину. Але становище можна виправити. Ви, очевидно, не заперечуватимите, коли я приїду до Вас додому і безплатно домалюю на моєму, тобто вже

на Вашому, натюрморті ще одну диню. А замість слив пропоную лимони й апельсини. Вони завжди в ціні. Така компенсація, гадаю, вас влаштує. Чекайте мене в суботу.

З повагою —
художник П. П. Бороденко.



ТІЛЬКИ ПІШКИ

Газету відкрив: ходьба — це здоров'я. Радіо увімкнув: ходьба — це довголіття. До телевізора сів: столітнього дідугана показують — лисий, як пляшка, а в спортивному костюмі з рюкзаком. На Казбек дряпається, тільки курява слідом. А я на четвертий поверх пішки піднімусь — дві години коліна трясуться. Колеги сміються. Барильський нишком усміхається, Цюник відверто гичоче, а Гнилуша співчутливо пропонує валер'янку. «Не бережете ви, — каже, — свого здоров'я. Вам рухатися більше треба».

Вирішив пішки ходити на роботу. Оголосив: «Громадський транспорт — ворог номер один».

Вийшов вранці — благодать. Повітря свіже. Іду, милуюся природою. Мимо машини — шурх, шурх. Пішоходів — ні душі. Аж страшно. Через деякий час звик. Як кажуть, акліматизувався. Іду — милуюся. Солов'ї співають. Горобці чубляться. Калюжі. Куди тим картинам Айвазовського. Натура. Природа. Ех, як ми себе обкрадаємо.

Мимо автобуси, машини, мотоцикли — вжик, вжик. А я пішки. Сам. Попереду нікого, позаду — нікого. Співати хочеться. Став, поспівав. Кілька таксистів біля мене зупинилося: «Що з весілля ідеш?» «Ні,— відповідаю,— на роботу. Нам песня строить и жить помогает». «Ну, давай, давай, гурист»,— сміються. А мені що, я йду. Відчуваю і їсти хочеться. Сів на пеньочок. Бутерброд з портфеля витягнув. Перекусив.

Сонце високо. До роботи — далеко. Але я не з тих, що пасують перед труднощами. Уперед! Уперед!

Від незвички заболіли ноги. Але відступати нікуди. Уперед!

Вирішив зробити ще один привал. Як мішок із просом, упав на землю. Полежав. Віддихався. І знову — в дорогу.

Кілька разів бачив свою установу. Прискорював крок — і даремно. Виявляється, то було марево.

Але я не здавався.

На роботу, одне слово, ледве доповз.

Барильський, бачу, вже не сміється. Цюник теж. А Гнилуша валер'янку пропонувати не наважується.

Знай наших! Молодіємо на очах.

Навіть завідуючий відділом зайшов і кілька разів уважно подивився на мене.

Додому я їхав автобусом. А наступного ранку — знову на роботу пішки.

Барильському це чомусь не сподобалося. Цюник довго розпитував про сімейне життя. А Гнилуша запропонував десятку до зарплати.

Я твердо стояв на своєму: ходьба — це здоров'я.

Через тиждень у нашому відділі сталося непередбачене.

— Це неподобство!— обурювався Барильський.

— Треба мати совість!— підскакував на стільці Цюник.

Гнилуша недобррозичливо глипав на мене і пив валер'янку. «Заздрять»,— подумав я.

Нарешті мене викликав завідуючий:

— Це правда, що ви на роботу пішки ходите?

— Правда,— відповідаю.

— І як це розуміти?— потер він підборіддя.

— А так, ходжу і все...

— Чи не здається вам, що це вже занадто...

— Що занадто? — здивувався я.

— А те, що від Броварів до Києва більше двадцяти кілометрів. І приходити на роботу після обіду — велика розкіш. Значить так: або шукайте собі інше місце роботи, або їздіть автобусом.

Я його не послухав. Ходити — так ходити.

Тепер не ходжу, а бігаю.

Шукаю іншу роботу.





БЕСТСЕЛЕР

Директора гастроному № 8 Миколу Наумовича Футорянського запросив на іменини сам Іван Макарович Мохонько — директор райгастрономторгу.

«Щоб його шефу подарувати?— замислився Футорянський.— Кришталю у нього повна хата. Мабуть, борщ з кришталю їсть. Килимів — хіба тільки на стелі немає. Найкраще — гроші. Зараз так заведено. Треба підкинути кругленьку суму. Тоді і план легше буде виконувати... У конверті кілька крупних купюр. Але ж конверт не подаруєш. Так і влипнути можна. А якщо його у книжку? Мовляв, скромний подарунок. Ну, звичайно, не подаруєш йому «Нарізаня лівої різьби на болтах і гайках», або «Боротьба з колорадським жуком у період цвітіння картоплі». Тут потрібен якийсь дефіцит — Сіменон, Марк Твен, зарубіжний детектив. Можна було б Смикові замовити. Той через півгодини будь-яку книжку достав би. Але він зараз у Піцунді свої моці гріє. Та не біда. Біля «Книжкового світу» щодня натовп молодиків з дефіцитом під полою».

— Хто питатиме — я в торзі!— зазирнув Футо-

рянський до свого заступника і помчав до «Книжкового світу».

— Що нада?— підлетіло до нього кілька юних книгоманів.

— А що є?— запитанням на запитання відповів Футорянський.

Юні «книголюби» розстібнули поли.

— Бери Жюль Верна, пахан, і ти, і діти, й онуки будуть задоволені. 25 рупіїв.

Футорянський скривився — дешево і несерйозно. Він, списуючи товар, ще й не такі побрехеньки складав.

— «Декамерона» за четвертак хочеш?— запропонував інший.

Футорянський «Декамерона» любив. Але як розцінить такий подарунок дружина Мохонька. Йй, кажуть, вже й так кілька разів додому пізно увечері дзвонили. Мовляв, ви зараз дивитесь передачу «У колі сім'ї», а ваш Іван Макарович стрибає у гречку.

Ні, тут каша може заваритися.

— Двотомник Зоценка — за тридцятку...

Футорянський похитав головою. Гумор нам потрібен, але...

Одному подобається, як кажуть, піп, другому пападя, а третьому попові діти. Одному — Остап Вишня, другому — Ільф, третьому — Петров. Івану Макаровичу, наприклад, не подобається гумор наших ревізорів. А вони звідкілясь поначитувалися. Ні, тут ризикувати не треба. Щоб потім із тебе не сміялися.

— П'ять томів Сіменона. По десятці штука.

— Сіменон — це те, що треба. Але навіщо аж п'ять томів? Не той ефект. Скажуть, ти б міг і бібліотеку всесвітньої літератури подарувати.

— «Мертві душі».

— М-м-м!— покрутив головою Футорянський.

— Я б і взяв. Але мені на подарунок шефові. Якось воно неурочисто. Та й можуть сприйняти, як натяк. Мовляв, у торзі існують мертві душі. Мені б бестселер. Сучасне щось.

— Є й сучасне,— підкотився до нього чоловічок у пом'ятому капелюсі.— Правда, дорогувато.

— За ціною не постою. Тільки б річ була варта.

Чоловічок відхилив полу і показав книгу. У Футорянського затремтіли губи. Це була робоча «Книга скарг» гастроному № 8, яка зникла з магазину тиждень тому. В ній записувалися тільки скарги. Її ніколи не показували керівництву торгу. Для начальства в магазині малася інша — з подяками і хвалебними одами.

— Та це ж...— аж затнувся Футорянський.

— Правильно, «Книга скарг». П'ятдесят карбованців.

— Скільки!— майже закричав директор.

— Без істерики! Тихіше!— оглядаючись навкруги, швидко застебнувся на всі гудзики чоловічок.

— Це ж грабунок серед білого дня!— засіпався Футорянський.

— Не хочете — не беріть,— віддернувся чоловічок.

Футорянський схопив його за полу:

— Зачекайте, треба подумати.

— А що там думати? Річ в одному екземплярі. Тут такі словеса, такі епітети — дух забиває. Бестселер. У жодній бібліотеці не знайдете.

«Це хтось ще може нашу «Книгу скарг» купити? — гарячково міркував Футорянський. — Добре, якщо незнайомий якийсь. А якщо знайомий?! А якщо

«доброзичлевиць»?! Та й відішле її в торг. Більше того, це ж хтось і на день народження може Івану Макаровичу підсунути. Мовляв, дивіться, які кадри під вашим крилом гріються».

— Беру!— рішуче мовив Футорянський, відкриваючи гаманець.

Ніколи йому не було так боляче розлучатися з грошима:

«За що плачу такі скажені гроші? За свою «Книгу скарг». Скажи кому, не повірять. Але краще заплачу. Буду зате спати спокійно. Знаючи, що ніхто з нею мені свиню не підсуне».

Директорові торгу Футорянський купив Дюма-батька. А потім ще й Дюма-сина. «І отця, і сина»,— як він жартував у день народження шефа.

Все було чудово. Мохоньку подарунок Футорянського сподобався. Особливо Дюма-батько (там лежало на півсотні більше).

Та коли наступного дня він прийшов на роботу, його зустріла розгублена заввідділом ковбас:

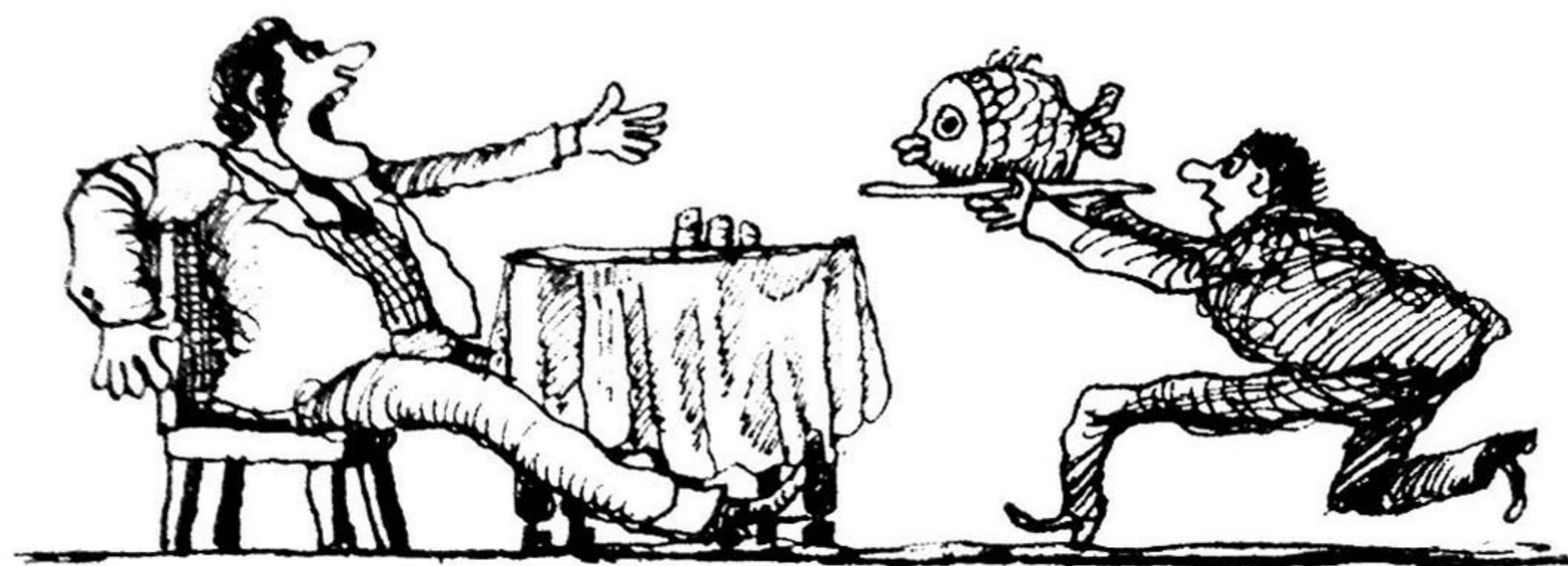
— Біда, Миколо Наумовичу! Біда!— заторохтіла вона.

— Що сталося?— приклав руку до важкої голови Футорянський.

— Учора увечері якийсь тип ще одну нашу робочу «Книгу скарг» поцупив.

Микола Наумович, як мухомор, вкрився білими плямами.





КОРОПИ У ПИВІ

Коли я зайшов до ресторану «Комарик», то в залі нікого з відвідувачів не було. Тільки в куточку дрімав офіціант.

Я всівся за найближчим до нього столиком і кахикнув.

Офіціант не зреагував на кахикання і, як мені здалося, почав підсвистувати носом.

Я засовався на стільці і, щоб привернути до себе увагу, кахикнув ще голосніше.

Офіціант зі свисту перейшов на легеньке хрпіння.

У мене всередині усе аж зашкварчало, наче на гарячу сковорідку хтось линув ложку води. Але вчасно взяв себе в руки і почав совати по підлозі стола.

Скрегіт ніяк не вплинув на офіціанта.

«Це вже нахабство,— ледве не зірвався я. — Усьому є межа».

Я ляснув красиво оздобленим меню по столу.

У офіціанта на мить відкрилося одне око.

— Мені коропи у пиві, салат і...

Не встиг договорити, як око закрилося.

— І каву,— якимось несміливо закінчив я.

Офіціант, не розплющуючи очей, усміхнувся, кілька разів плямкнув губами і знову задрімав.

— Це знущання! — взяв я високу ноту.— Це не подобство! Скільки можна чекати?!

— Абсолютно з вами згоден,— кинув головою офіціант і нарешті відкрив очі, в яких я побачив іскорки співчуття.

— Мені коропи у пиві, салат...

— І каву,— додав офіціант.

— Правильно, і каву.

— А мені салат, антрикот і чай,— склав на грудях руки офіціант.

— Хто вам дозволив кепкувати? — закипів я.— Хіба не зрозуміло: я хочу коропи у пиві, салат і каву. Ось у мене написано, що все це є. Врешті-решт, якщо це вам не подобається, каву можна замінити на сто грамів мадери.

— Усе зрозуміло. Я не заперечую. Кожен вибирає, що хоче. Не втямлю тільки чому ви нервуєте?

— А тому, що я вже втретє повторюю: мені коропи у пиві, салат і каву, а ви дивитеся на мене, як білий ведмідь на ананас!!!

— Вибачте, а що ж я по-вашому повинен робити?

Це мені зовсім не сподобалося. Терпець урвався і я, стиснувши кулаки, підійшов до офіціанта.

— Або ти зараз принесеш мені коропи у пиві, салат і каву, або я!..

— Але я не офіціант,— перелякано закліпав віями той. — Я такий відвідувач, як і ви.

— Невже?— розгубився я.

— Точно. Прийшов, сів і чекаю. Навіть задрімав, було. А офіціанта немає й немає.

— Вибачте,— повільно сів я. Аж незручно стало — причепився до незнайомого чоловіка зі своїми коропами. Принишк, вдесьте перечитую меню. Відчуваю — заспокоївся. Зиркнув на сусіда — сидить, усміхається.

«Офіціант! Точно офіціант! Хоче пошити мене в дурні»,— стрельнуло в моїй голові.

— Не треба дурити народ!— підскачівши зі стільця, грюкнув я по столу. — Коропи у пиві, салат, сто грамів мадери і каву! Тільки швидко! Ну!..— я грюкнув ще раз.

Офіціант підхопився і, загіпнотизовано дивлячись на мої кулаки, позадкував на кухню.

Через кілька хвилин я смакував коропами, запивав мадерою.

Але настрої був нікудишній. Довелося відкласти перегляд нового фільму у кінотеатрі «Зоря» і йти на роботу.

Хоча можна було і трохи посачкувати. У нашій конторі вже другий тиждень немає шефа. Відпочивай, як кажуть, поки нового пришлють. Але хіба з таким настроєм відпочинеш?

А наступного дня усіх нас викликали до заступника директора. В кабінеті у нього сидів офіціант.

«Скаржитися прийшов,— подумав я.— Ледацюга. Нехай скаржиться. Колектив за мене стане горою. Усім добре відомо, які там порядки у «Комарику».

— Знайомтеся,— підвівся заступник шефа, коли усі зібралися. — Це Микола Кирилович Позняківський, наш новий керівник. Учора прибув із Сум.

Всі дружно встали і посунули до столу знайомитися. Я теж, було, підхопився на ноги, але, не зробивши й кроку, сів.



УРВАВСЯ ТЕРПЕЦЬ

— Ну й колективчик! Знахабнів — далі нікуди! Наче у нас не м'ясокомбінат, а рїг достатку. От працює зі мною в цеху Животенко. Виразка шлунку в нього. Трави п'є. М'ясного ні — крихти не можна. А увечері глянеш — аж крекче до прохідної, ковбасами під пальтом обвішаний. Невже ото так на нього трави діють?

Або візьміть Бебеху. Той, правда, ковбаси більше однієї палички не бере. І не тому, що здоров'я не дозволяє. Йому печінку подавай. Целофановий мішечок — на пузо, на всі гудзики застібнувся — і аж лопотить до виходу. Раз на прохідній мішечок тріснув, так вахтер аж знепритомнів. Подумав, що то у Бебехи якийсь післяопераційний шов розійшовся.

А Нищеглот? Той тягне усе без розбору. Аби побільше. Йому в торбинку хлопці, було, дві пудові гирі до м'яса вкинули. Виніс, навіть не спітнів.

Любощенко звихнувся на мозку. Йому, здається, окрім мозку нічого не треба. Він десь вичитав, що від споживання цієї сірої речовини розумнішають. Може й розумнішають. Я не заперечую. Але Любощенко цупить із м'ясокомбінату стільки мозку, що

складається враження, ніби в його черепній коробці зовсім порожньо. Бо якби там було хоч кілька сот клітин, то він уже давно був би генієм.

Матусяк — любитель ковбиків і домашніх ковбас. І хоча ковбаси і називаються домашніми, тягне він їх з м'ясокомбінату.

Старостенко — гурман. Окрім язиків нічого не визнає. Його на тих язиках так рознесло, що своїм ледве повертає.

Вернигора — виріс в селі. Для нього найкращий делікатес — поросячі хвости. Задурює колективу голову. На хвостах таку шию не наїси.

Сімейство Возних полюбляє відбивні з кісточкою. Навіть його пінчер Дупель — крім відбивних нічого не визнає.

Тягнуть, одне слово, хто що хоче. І ніщо на них не діє. Розперезалися — далі нікуди. Совість зовсім втратили. Ще коли з комбінату тягнули, я мовчав. А тепер — не можу. Бо куди це годиться: сьогодні я стегенце за столом для себе приховав. Приходжу за ним увечері. А його немає. Поцупили! Хапуги нещасні!!! І це вже втретє доводиться додому порожняком тюпати. Ні, з цим треба кінчати. Порядок треба наводити.

